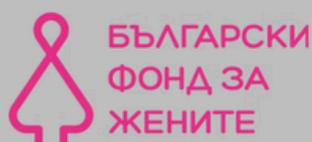

Наръчник за стратегическо водене на дела по равнопоставяне на жените на работното място

БЪЛГАРСКИ
ФОНД ЗА
ЖЕНИТЕ

Съфинансирано от
Европейския съюз

Тази кампания се осъществява с финансовата подкрепа на Български фонд за жените и Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са единствено на автора(ите) и не отразяват непременно тези на БФЖ, ЕС или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура. Нито БФЖ, нито ЕС, нито ЕИАОК могат да бъдат държани отговорни за тях.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	1
.....	
Стратегическото дело като инструмент за	
социална промяна	5
.....	
Комуникационна стратегия	6
.....	
Работа с адвокат	11
.....	
Самоподкрепа и застъпничество	14
.....	

1. въведение

Тази **история** предизвиква силен медиен интерес, но и осветли редица скрити практики за двойните стандарти за по-ниското заплащане на жените за една и съща позиция, както и скритата дискриминация срещу работници от Източна Европа, работещи в Западна Европа. В рамките на проекта бяха събрани почти 300 истории на жени, които са дискриминирани на база пол или произход. В събраните истории имаше и 3 истории на мъже, които споделят своят опит като българи, учещи и работещи в Западна Европа. Едва 2 от всички тези 300 истории са стигнали до подаване на съдебен иск и съд. Няколко от историите са завършили с извънсъдебно споразумение и клаузи за конфиденциалност, за това и whistle-blower-ите остават анонимни в своите казуси. Общият знаменател от всичко това е, че за съжаление некоректните работодателски практики в Европа често остават без последствия за работодателите, а пострадалите служители рискуват не само работата си, кариерното си развитие, но и менталното си здраве, ако решат да назоват нещата с истинските им имена.

Точно за това създаваме този наръчник.

Приятно четене и кураж!

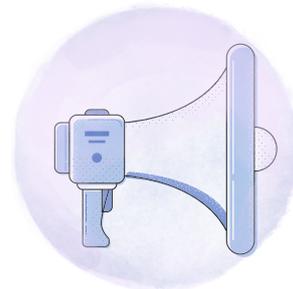

Подход

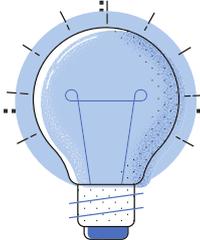
Стратегическото дело като инструмент за социална промяна

Стратегическите дела представляват правни процеси и действия, целящи не просто решаването на индивидуален казус, а постигането на по-широка обществена промяна. Такива дела често са свързани с фундаментални права – правото на недискриминация, на труд, на свобода на словото и други

Комуникационна стратегия

Ако решиш, че не искаш да говориш за случилото се и искаш просто да приключиш чрез съда, това решение е достойно за уважение, точно толкова, колкото и това да имаш кампания. Но ако решиш да говориш за това, не го прави епизодично и без план.

Работа с адвокат

В зависимост от това, в коя държава водите делото има стъпки, които трябва да извървите преди това. Понякога това е работа, която може да свършите съвместно с вашият синдикат или сами, а понякога това е свързано с жалба към Комисия или изготвяне на предупредителен иск.

Самоподкрепа и здраве

Погледнете на себе си като основният ресурс в тази битка. Погрижете се за себе си и създайте навици и граници, които ви пазят. Няма как да направите промяната, която искате, ако не мислите за емоционалното, физическото и менталното си здраве.

Стратегическото дело като

1. инструмент за социална промяна

Какво е стратегическо дело?

Стратегическите дела представляват правни процеси и действия, целящи не просто решаването на индивидуален казус, а постигането на по-широка обществена промяна. В тяхната същност е заложено използването на правната рамка за предизвикване на институционални, културни и законодателни трансформации - аз ги наричам обществени уроци, които учим поотделно, но трябва да направим споделени. Такива дела често са свързани с фундаментални права - правото на недискриминация, на труд, на свобода на словото и други.

Равноправието на жените на работното място: правна и социална рамка

На европейско ниво рамката за защита на правата на жените включва няколко ключови документа:

- Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените (CEDAW);
- Директива 2006/54/ЕС относно прилагането на принципа на равенство между мъжете и жените по отношение на заетост и професия;
- Хартата на основните права на Европейския съюз. Законите за равнопоставеност и антидискриминация обаче често остават неефективни без активна правна защита и обществен натиск.
- Към момента на изготвяне на този наръчник, предстои транспонирането на две директиви на ЕС в държавите-членки, включително и България - Equal pay directive и Women on board directive.

2. Комуникационна стратегия Как да говорим за делото публично

Изграждане на наратив: от частен случай към обществен казус и споделена кауза

Тук е важно да направим уточнение, че всъщност не всички дела трябва да имат комуникационна стратегия или кампания. Ако решиш, че не искаш да говориш за случилото се и искаш просто да приключиш чрез съда, това решение е достойно за уважение, точно толкова, колкото и това да имаш кампания. Но ако решиш да говориш за това, не го прави епизодично и без план.

“Обърни емоцията си в стратегия” е най-полезният съвет, който можеш да чуеш в такава ситуация. Нормално е изпитваш тъга, яд, обида, унижение и много, много срам. Трябва да намериш конструктивният ъгъл, от който да говориш за това, така че когато четеш за своята история да я разпознаваш, но да не се чувстваш, че си казал твърде много. Балансът за това не е лесен и трудно може да бъде постигнат от сам човек за своята собствена история. Намери човек, на който имаш доверие и има познания по комуникация. Напиши кратко резюме, после го подобри и попитай за обратна връзка отново. Повтаряй тази стъпка, докато историята е ясна, обективна и все пак човешка.

След като се консултираш с медиен човек за това как звучи всичко, изпрати абсолютно всичко, което смяташ да публикуваш или говориш на своя юридически съветник. Това е от изключително важност, за да имаш сигурност, че кампанията ти няма да навреди на делото.

Историята трябва да е човешка, свързана с реалните преживявания и факти, и в същото време да отправя силни обществени послания: прозрачност, справедливост, равноправие. Случаят трябва да се представи не като изключение, а като част от модел, който засяга много жени.

2. Комуникационна стратегия Как да говорим за делото публично

Работа с медиите

- Изграждане на медиен списък - ако нямаш списък с контакти, отдели време и събери имейли от сайтове на медиите, които следиш, гледаш и четеш. Въпреки, че често говорим, че всички са в социални медии, мейнстрийм медиите предлагат достъп до стотици хиляди хора и теми свързани с правата на човека често не са там.
- Подготовка на качествени материали - работи с журналистите задълбочено. Те често нямат подготовка по казуси свързани със социална справедливост и ти си техният водач в тази нова сфера. Подхождай с търпение и уважение и помоли по възможност да видиш материала преди да бъде публикуван.
- Провеждане на брифинги и интервюта : ключовите послания трябва да са ясни, кратки, и повтарящи се. За теб това може да трудно и да ти се струва, че говориш едно и също. Браво! Точно това трябва да правиш.

Управление на кризи и атаки

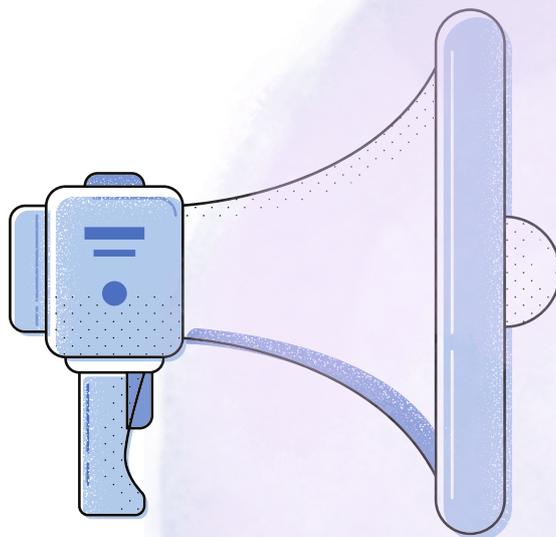
- Подгответе се за дискредитации в публичното пространство и в лични разговори, институционален натиск, атаки в медиите и онлайн - това е един от най- трудните аспекти в емоционален и кариерен смисъл. Да, ще бъдете дискредитирани. Ако водите съдебна битка с цел обществена промяна срещу силен противник и ако вие сте водач на тази промяна, атаката ще бъде срещу вас. От открити обвинения за липса на професионализъм, до клюки за начинът ви на живот, преувеличени или неверни факти- всичко това е част от предстоящото. Трябва да се научите да гледате “през” тези атаки, а не да ги допускате до себе си. Тези действия не са релевантни за делото и не са реално описание на вас самите. Помнете това.

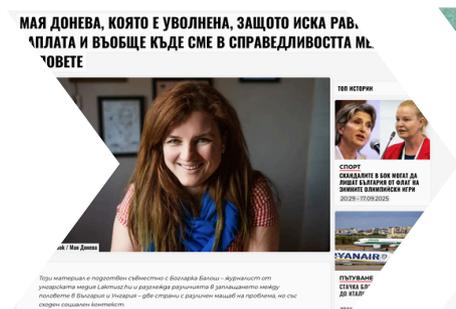
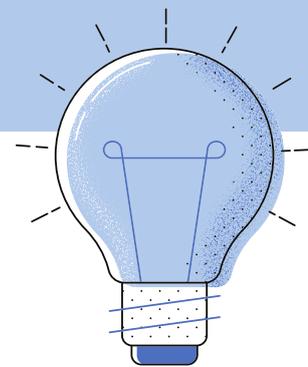
2. Комуникационна стратегия Как да говорим за делото публично

Социални мрежи и дигитална кампания

- Създаване на онлайн общност около делото. Говорете за това и ангажирайте хората около себе си, за да създадете общност - браншови организации, синдикати, медии, приятели- всички тези групи могат да бъдат ваши съмишленици. Помислете как да стигнете до тях, така че да говорят заедно с вас за вашето дело и да желаят промяната, за която се борите и вие.
- Създаване на съдържание: видеа, снимки, инфографики, използване на хаштагове - използвайте различни източници и съобразете аудиторията и съдържанието спрямо платформите. В идеалният вариант може да имате човек (дори доброволец), който да ви помага с това, но ако нямате, приоритизирайте аудитории и платформи и не се целете във всичко едновременно. Денонощието е едва 24 часа и работата по делото е дълга и трябва да планирате усилията си правилно.

Видими истории

МЕЙНСТРИЙМ
МЕДИИ

ПОДКАСТ
ФОРМАТИ

ДОКЛАДИ С
НАУЧНАТА
ОБЩНОСТ

RH

РАДИО

ДОКУМЕН-
ТАЛИСТИКА

СЪБИТИЯ НА
ЖИВО

3. Работа с адвокат

В зависимост от това, в коя държава водите делото има стъпки, които трябва да извървите преди това. Понякога това е работа, която може да свършите съвместно с вашият синдикат или сами, а понякога това е свързано с жалба към Комисия или изготвяне на предупредителен иск.

Избор на правилен правен екип, търсете:

- Опит в антидискриминационно и трудово право - намерете кантора или адвокат, който вече работят по темата. Препоръка от предишни клиенти е най-добрият вариант, за да сте сигурни в качествата и уменията на специалистите.
- Разбиране на социалния контекст - ако вашето дело е дело с пресечена дискриминация - пол и произход, религия и произход, сексуална ориентация и произход и тн- изключително важно е да намерите юрист, който разбира спецификите на ситуацията и бъдещият иск.
- Изграждане на доверие - това отнема време, но вашето спокойствие трябва да лежи на доверието, което имате към своя представител.

Документална подготовка и доказателства

- Имейли, договори, вътрешна комуникация- мащабът на един съдебен иск често е изненадващ за хората, които не се занимават с право. Детайлите, които не ви се виждат важни може да са тези, които ще докажат тезата ви в крайна сметка. Изградете си подреден и системен подход към доказателствата, които ползвате за да докажете аргументите си. Бъдете сигурни, че ползвате само сигурни източници и не употребявате избирателно части от текстове, а ги виждате в тяхната цялост. Извън правната и етичната норма, която правото ползва, фактът, че правите от вашето дело битка за равноправие, означава, че вашите доказателства за непоклатими и показват интегритет.

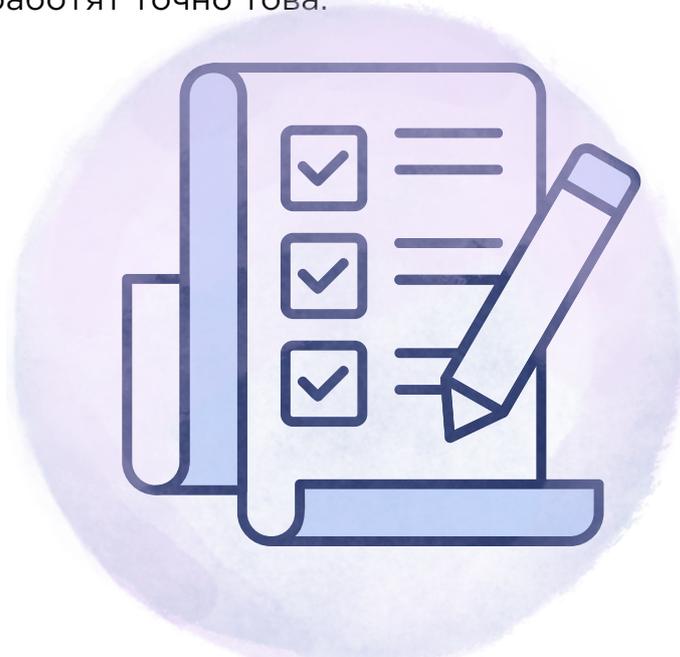

3. Работа с адвокат

- Свидетелски показания - за съжаление много хора биха били съгласни да ви подкрепят анонимно, но малко биха застанали с името си пред съда. Това е разбираемо защото, ако вие сте жертва на несправедливост това ясно показва, че отсрещната страна е готова да ползва този инструментариум по принцип и с други хора. Все пак, опитайте да стабилизирате своята теза чрез свидетели и бъдете готови за разочарование, когато ви откажат.
- Хронология на събитията - научете се да четете рационално хронологията на събитията и да гледате през призмата на фактите. Има място за емоции, квалификации и субективни прилагателни, но тя не е при работата между вас и вашия адвокат.

Европейски измерения

- Обжалване на европейско ниво - победата е изключително важно, но ако на национално ниво не успеете, помислете за жалба на европейско ниво. Това е сериозна стъпка и тя не е нито евтина, нито бърза, но ако вече сте изкарали битката на национално ниво и по някаква причина не сте успели, не спирайте.
- Сътрудничество с мрежи и НПО - създайте коалиции около своята битка, а не около своята личност. Вижте къде е пресечната точка между нарушените права (граждански, работнически, др) и обяснете на релевантните организации защо водите битка в една посока. Изграждането на коалиции не е лесен процес, но в дългосрочен план попадате във фокуса за застъпничество и правене на политики на хора, които работят точно това.

4. Самоподкрепа и застъпничество – за да не изгори човекът, който носи факлата

Воденето на дело срещу работодател, насилник или организация, която системно е нарушавала правата ви е едно многогодишно пътуване по пътя към справедливостта. Това не е нито бързо, нито лесно. Погледнете на себе си като основният ресурс в тази битка. Погрижете се за себе си и създайте навици и граници, които ви пазят. Няма как да направите промяната, която искате, ако не мислите за емоционалното, физическото и менталното си здраве.

Емоционално и психично здраве по време на стратегическо дело

- Терапевтична подкрепа - ако правата ви са били нарушени, това винаги е свързано със ситуации на унижение и често със ситуации на срам. Емоциите, които излизат на повърхността в такива казуси трябва да бъдат осъзнати и да не се отхвърлят или таят, докато ни разболеят. Намерете правилната психологическа помощ, която ще работи за вас. Не се страхувайте да смените терапевта, не се страхувайте да смените формата (от офлайн към онлайн или обратното) ако ви е твърде трудно да излизате от вкъщи. Ако не може да си позволите терапевт, потърсете безплатни опции онлайн. Отбелязвайте негативните си мисли, но не им вярвайте. Често след травматични моменти е нормално да имаме понижено самочувствие и да се чувстваме зле. Ако имате твърде много негативни мисли и ежедневните дейности ви стават все по-трудни, потърсете подкрепа за депресивните състояния и от други релевантни специалисти. И помнете - чувствате се толкова зле, защото това, което ви се е случило агресивно е атакувало вашата същност. Ако четете това значи вече сте взели решение да се борите и сте в правилна посока.

4. Време да се събереш

1

Емоционално и психично
здраве по време на
стратегическо дело

2

Създаване на солидарна
мрежа

3

Устойчиво застъпничество

3. Самоподкрепа и застъпничество

Създаване на солидарна мрежа

- Подкрепяща среда - говорете с близките и приятелите си за това, което ви се случва. Приемайте помощ, приемайте всички хубави неща, които близките ви искате да ви кажат, дори и да не се чувствате добре в началото.
- Публична видимост - намерете правилната доза на споделяне и открийте пътя и битката си, защото тя ще помогне на други хора във вашата позиция и това ще помогне и на вас.
- Свързаност с други хора в сходни ситуации - от групи до взаимопомощ до добрите "стари" групи във Фейсбук. Да, ще има подигравки тип "една жена каза" и "БГ-мама", но всъщност ако живеем в общество, което е нормализирало дискриминацията основните ни съмишленици не са в системата, а в други пострадали

Устойчиво застъпничество

- Обучения и уебинари - в рамките на проекта реализирахме серия от обучение и онлайн срещи. Въздействието на всеки един от тези инструменти е различно, но общото е че повдига темата за стратегически дела и професионализира обществените изводи от една лична и емоционална ситуация. Тази трансформация от лично към общностно и от частен към обществен урок е изключително важна.
- Наръчници и ресурси - писаното слово остава. Колкото повече становища, интервюта, наръчници и писмени следи оставим за нашият казус, толкова повече знание ще споделим и създадем. Основната функция на стратегическите дела е да направят видими пропуски в системите и да изобличат скрити практики, които потъпкват правата на човека. По подразбиране за това не се говори, тоест всяко ново писмено становище е критично важно, за да може следващата жена във вашите обувки да се чувства по-малко сама.

6. ИЗТОЧНИЦИ

1. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW), United Nations.
2. Directive 2006/54/EC of the European Parliament and of the Council on the implementation of the principle of equal opportunities and equal treatment of men and women in matters of employment and occupation.
3. Charter of Fundamental Rights of the European Union.
4. Equinet - European Network of Equality Bodies: <https://equineteurope.org>
5. Be_Disappointing.eu - сайт на кампанията “Бъди Разочароваща”
6. „Феминизъм и право“ – сборник с есета и практики, БХК (2021).
7. Жените в гражданското общество- лидери за системна промяна (2024) - Селин Шарвериат, Елойз Бодин, Анджела Филп, Джоана Мейкок - превод на български Лора Любенова и Мая Донева

6. РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ

Стратегическо дело (Strategic litigation)

Съдебно дело, което цели не само справедливост за един човек, но и обществена промяна чрез създаване на прецедент или поставяне на важна тема в общественото внимание.

Материален интерес

Сумата, която ищецът претендира като обезщетение или иск. От нея се изчислява съдебната такса.

Дискриминация

Неблагоприятно третиране на човек по признак като пол, възраст, произход, религия, увреждане и др. В трудовия контекст може да е различно заплащане, неравен достъп до повишения или уволнение.

+ Обратна дискриминация

Термин, използван от някои за случаи, когато позитивни мерки в подкрепа на уязвими групи се възприемат като „дискриминация“ спрямо мнозинството.

Съдебна такса (държавна такса)

Задължителна сума, която се плаща при завеждане на иск. В България обикновено е процент от исканата сума.

Извънсъдебно споразумение

Споразумение между страните преди съдът да се произнесе. Често включва конфиденциална клауза.

Конфиденциалност

Правно задължение да не се разкрива информация, напр. при споразумения или по време на дело.

Застъпничество (Advocacy)

Действия, чрез които се търси промяна в политики, закони или обществено мнение в полза на определена кауза.

Срок за обжалване

Времеви прозорец, в който дадено решение може да бъде обжалвано пред по-горна инстанция. Обикновено е 7, 14 или 30 дни.

6. РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ

Свидетелски показания

Устна или писмена декларация от трето лице, което е наблюдавало/ преживяло конкретни събития. Има силна доказателствена стойност.

Whistleblower (сигнализиращ)

Лице, което публично или вътрешно съобщава за нередности, често в условията на риск за себе си. В някои случаи е защитено по закон.

Психологическа травма от дискриминация

Състояние на тревожност, срам, гняв или безсилие в резултат от несправедливо отношение, което често се пренебрегва в правни процеси.

Подкрепяща мрежа

Хора и организации, които помагат емоционално, юридически или комуникационно по време на водене на дело.

Транспониране на директива

Процес, при който държавата въвежда европейска директива в националното си законодателство.

Пряка дискриминация

Когато човек е третиран по-неблагоприятно **заради** своя пол, произход, възраст и др., отколкото друг човек в сходна ситуация.

Непряка дискриминация

Когато на пръв поглед неутрална политика, правило или практика поставя в **неблагоприятно положение** определена група.

Системна дискриминация

Повтарящи се или вградени в институции практики, които **устойчиво създават неравенство**, дори и без индивидуален умисъл.

Интерсекционалност

Пресечна точка на различни идентичности и дискриминации – напр. жена + мигрантка + майка

Правен инструментариум

Съвкупност от закони, директиви, съдебна практика и процедури, чрез които може да се защитят права или да се води дело.

Правна легитимация

Способността дадено лице или организация да заведе дело (да е "правен субект" със засегнат интерес).

6. РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ

⚖️ **Прецедент (jurisprudence)**

Решение на съд, което създава ориентир за бъдещи подобни случаи. В ЕС често се цитира практиката на Съда на ЕС.

💬 **Публичен интерес**

Концепция, че дадено действие (или дело) засяга не само отделния човек, но има значение за обществото.

💻 **Дигитална сигурност**

Практики за защита на личната и делова информация онлайн - криптирани канали, силни пароли, анонимност.

🧠 **Вторична травма (vicarious trauma)**

Емоционален стрес, който изпитваш, когато многократно разказваш или преживяваш отново историята си, особено в публичен контекст.

👮 **Оценка на риска**

Процес на анализ и планиране на възможните заплахи - юридически, емоционални, професионални - при завеждане на дело или кампания.

📣 **Публична комуникационна стратегия**

Планиран подход за това как, кога и къде ще говориш за делото си така, че да постигнеш подкрепа, без да навредиш на делото.

ЧЕКЛИСТ 1: Готова ли съм да заведа стратегическо дело?

Лично осъзнаване и цел

- Жертва ли съм на дискриминация?
- Жертва ли съм на престъпление?
- Готова ли съм да говоря за случилото се пред други хора?
- Разбирам ли ясно какво искам да постигна (обезщетение, извинение, обществена промяна)?
- Мога ли да формулирам едно изречение, което обобщава моята кауза?

Подкрепа

- Имам ли поне един човек, който ме подкрепя емоционално?
- Имам ли достъп до терапевт, група за взаимопомощ или ресурс за психично здраве?
- Обсъдих ли с близките си какво може да се случи, ако делото стане публично?

Реалистични очаквания

- Знам ли, че делото може да отнеме месеци или години?
- Наясно ли съм наистина колко ще струва това - метафорично и финансово?
- Подготвена ли съм за неуспех или частична победа?
- Обмислила ли съм какви вторични загуби са възможни (работа, контакти, психическа стабилност)?

ЧЕКЛИСТ 2: Пълна подготовка на доказателства

Документи

- Трудов договор и всички анекси
- Имейли, чатове, официални съобщения с дати и час
- Оценки на представянето, заповеди за наказание или преместване

Хронология

- Изградена точна хронология по дати и събития
- Събитията са разделени по теми: дискриминация, заплащане, поведение

Свидетели и подкрепа

- Има ли хора, които могат официално да свидетелстват?
- Имам ли анонимни свидетелства, които все пак са полезни? Съдът би ли ги приел?
- Има ли колеги, готови да дадат писмена подкрепа?

Допълнителни доказателства

- Аудиозаписи (ако са законни)
- Скриншоти от вътрешни платформи (Slack, Teams и др.)
- Писма до/от HR, жалби и отговори

още чеклисти

ЧЕКЛИСТ 3 Емоционална устойчивост

Самонаблюдение

- Разпознавам признаци на претоварване – безсъние, тревожност, затруднена концентрация
- Знам какво ме задейства и как мога да се успокоя
- Имам дневник или друг начин да изразявам чувствата си безопасно

Грижа за себе си

- Имам поне три дейности, които ме зареждат и възстановяват
- Планирам редовна почивка от темата – ден без социални мрежи или ангажименти по делото
- Позволявам си да не отговарям веднага на съобщения или молби

ЧЕКЛИСТ 4: Комуникационна стратегия (ако ще има публичност)

История и послание

- Съставих ясен и точен разказ, който е човешки и обществен
- Историята ми е проверена от комуникационен специалист и юрист
- Имам кратка и дълга версия на историята си

Медии и платформи

- Създаден е списък с минимум пет медии или журналисти
- Имам конкретен план какво, кога и къде ще публикувам
- Подготвени са отговори на очаквани въпроси и критики

Защита

- Подготвила съм се за възможни атаки, с план как да реагирам или мълча
- Ограничила съм достъпа до лична информация онлайн
- Имам съюзници, които могат да реагират от мое име при нужда

Ресурси

Една от най-честите пречки пред жените, които търсят правата си, е липсата на достъп до конкретни, проверени и достъпни ресурси – адвокати, НПО, терапевти, синдикати. В този раздел ще намерите структуриран списък по региони и държави, който ще ви помогне да се ориентирате и свържете с правилните хора в подходящия момент.

Важно: ако не откриете точното място, където се намирате, потърсете по-големия град в района или се свържете с посочена организация за насочване.

Национални организации

Организация	Какво предлага	Контакт
Комисия за защита от дискриминация (КЗД)	Приемане и разглеждане на жалби, извънсъдебно производство	www.kzd.bg
Български хелзинкски комитет (БХК)	Правна помощ, про боно адвокати, застъпничество	www.bghelsinki.org
Български фонд за жените (БФЖ)	Подкрепа на инициативи за права на жените	www.womenbg.org
Национално бюро за правна помощ	Държавна правна помощ (ако имате ниски доходи)	www.nbpp.government.bg

Ресурси за българки в чужбина (по избрани държави)

Белгия

Организация	Услуги	Контакт
UNIA – Институт за равнопоставеност	Жалби, медиация, съдействие	www.unia.be
Equal.Brussels	Подкрепа при полова дискриминация, насилие и неравенство	equal.brussels
Solidaris	Подкрепа на работници в социалния сектор	www.solidaris.be

Преглед на законодателството в България /и как да го използваме/

Тази глава има за цел да представи ключовите закони, които защитават жените от дискриминация на работното място, и да обясни как всеки човек може да ги използва, дори без юридическо образование. Разделът не е юридически съвет, а практическо въведение, което ще ти помогне да се ориентираш и подготвиш, ако решиш да потърсиш правата си.

1. Закон за защита от дискриминация (ЗЗДискр.)

Какво защитава:

Законът забранява всякаква форма на дискриминация на основата на пол, етнос, възраст, религия, увреждане, сексуална ориентация, социален статус и др.

Обхваща както държавни институции, така и частни работодатели.

Какво включва:

- Чл. 4 – изброява всички признаци, по които дискриминацията е забранена
- Чл. 5 – забранява непряка дискриминация
- Чл. 9 – дефинира „тормоз“ и „сексуален тормоз“
- Чл. 30 – забранява дискриминация при наемане и уволнение

Какво можеш да направиш:

- Подай жалба до Комисията за защита от дискриминация (КЗД) – не се изисква адвокат
- Срок: до 3 години от нарушението
- Жалбата може да е подадена по пощата, онлайн или на място
- Можеш да поискаш и психологическа, и материална компенсация

2. Кодекс на труда (КТ)

Какво защитава:

КТ е основният закон, който урежда трудовите отношения между работници и работодатели. Той включва защита срещу неравно заплащане, неправомерно уволнение, дискриминация при повишение или санкции.

Ключови текстове:

- Чл. 8, ал. 3 – забранява дискриминация по какъвто и да е признак в трудовите отношения
- Чл. 243 – гарантира равно заплащане за еднакъв труд
- Чл. 325 – основания за прекратяване на трудов договор
- Чл. 344 – оспорване на незаконно уволнение

Преглед на законодателството в България (и как да го използваме)

Какво можеш да направиш:

- Подай иск в съда по трудов спор, ако си уволнена неправомерно или подложена на дискриминация
- Срок: до 2 месеца от деня, в който си научила за нарушението (напр. уволнение)
- Можеш да искаш: възстановяване на работа, заплати за пропуснат период, обезщетение

3. Комисия за защита от дискриминация (КЗД)

Кога да се обърнеш към нея:

- Ако си била подложена на дискриминация, но не задължително уволнена
- Ако искаш разглеждане извън съда, с по-малко стрес и без разходи
- Ако не можеш да си позволиш адвокат
- Ако търсиш мярка със символично и обществено значение (публично становище, препоръка)

Какво прави КЗД:

- Провежда разследване (включително интервюта, искане на документи)
- Изслушва страните
- Излиза с решение: констатация, препоръка, глоба, предписание

Предимства:

- Безплатна процедура
- По-достъпна от съдебния процес
- Може да води до официално признание за дискриминация

Възможности за правна защита на европейско ниво, ако делото в България не е успешно

Европейски съд по правата на човека (ЕСПЧ) – Страсбург

Какво представлява:

ЕСПЧ е международен съд към Съвета на Европа (различен от Европейския съюз), който защитава правата, записани в Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ). България е член на Конвенцията и гражданите могат да подават жалби срещу държавата.

В какви случаи е приложим:

- При нарушени права като:
 - правото на справедлив съдебен процес (чл. 6)
 - забрана за дискриминация (чл. 14)
 - право на защита на личния живот (чл. 8)
 - забрана за нечовешко или унижително отношение (чл. 3)
- Делото в България е приключило с окончателно решение, но правата ви са били нарушени

Условия:

- Трябва да сте изчерпали всички вътрешни средства за защита, включително Върховен касационен съд

Жалбата трябва да се подаде в рамките на 4 месеца от последното окончателно решение

Как се подава жалба:

- Изпълва се официалният формуляр на ЕСПЧ, който може да се изтегли от сайта на съда
- Жалбата се изпраща по пощата в оригинал до Страсбург
- Към жалбата се прилагат копия от всички документи по делото

Последствия:

- Ако жалбата е допустима и съдът я уважи, държавата може да бъде осъдена да плати обезщетение, а решението може да предизвика законодателни или институционални промени

Официален сайт: <https://www.echr.coe.int>

Възможности за правна защита на европейско ниво, ако делото в България не е успешно

Жалба до Европейската комисия (ЕК) – Брюксел

Какво представлява:

ЕК следи за спазването на правото на Европейския съюз от държавите членки. Гражданите могат да подават сигнали за нарушения, свързани с неправилно прилагане на директиви, регламенти и европейски права.

Подходящо е, ако:

- Смятате, че българската държава не прилага правилно законодателството на ЕС
- Например:
 - отказва да приеме жалба по дискриминация, въпреки задълженията по директива
 - системно не прилага принципа на равно заплащане
 - липсват ефективни средства за защита

Как се подава жалба:

- Чрез онлайн формуляр на ЕК на български език:
- https://ec.europa.eu/assets/sg/report-a-breach/complaints_bg/index.html
- Не е необходимо да сте адвокат или юридически експерт
- Може да подадете жалбата индивидуално или с помощта на НПО

Какво следва:

- ЕК може да започне т.нар. процедура по нарушение срещу България
- Това не води до компенсация за вас лично, но може да доведе до системна промяна, включително санкции за държавата

Възможности за правна защита на европейско ниво, ако делото в България не е успешно

Жалба до Европейския омбудсман

Какво представлява:

Европейският омбудсман разглежда случаи на неправомерно действие или бездействие от страна на институции на ЕС (а не на национални власти).

Подходящо е, ако:

- Европейска институция (например Европейската комисия) не е реагирала на ваша жалба или е действала неадекватно
- Смятате, че сте били третирани несправедливо от администрация на ЕС

Как се подава:

- Чрез онлайн формуляр: <https://www.ombudsman.europa.eu/bg/make-a-complaint>
- Без нужда от адвокат
- Трябва да подадете жалбата в рамките на 2 години от събитието

Какво може да направи омбудсманът:

- Излиза със становище, препоръка или публична критика към институцията
- Не може да присъди компенсация, но може да окаже значителен обществен натиск

Съд на Европейския съюз (СЕС) - Люксембург

Важно уточнение:

Не можете сами да подадете жалба до СЕС. Делата там се завеждат от:

- други институции на ЕС (например Европейската комисия)
- национални съдилища, които задават въпрос към СЕС, ако казусът включва прилагане на европейско право

Как може да стигнете до СЕС:

- Ако водите дело в България и то включва прилагане на директива или регламент от ЕС, можете да поискате съдът да отправи въпрос към СЕС
- Това е по преценка на съдията, но може да има сериозно въздействие

